

JAKA HORIAK, INORK ESPERO EZ ZITUEN HORIEK

PELLO ZUBIRIA KAMINO @pellozubiria

Urrian agertu ziren mugimendu sozial espontaneo moduan Frantziako Estatuan, sare sozialetatik zabalduak protestarako deiek bilduta eta azaroaren 17k aurrera larunbatero mobilizatzen dira, hasieran erregaiei Emmanuel Macronen gobernuak ezarritako zerga berrien aurka, baina geroago azken urteotako politika sozial eta ekonomikoak salatzen: nola zerbitzu publikoen murrizketak, aberatsei zergak arintzea, enpleguaren prekarizazioa.... eta sistema politikoaren alda-

keta eske ere bai, Macronek dimititzea eta herri ekimenezko erreferenduma ezartzea. Gobernuaren poliziek, azken arautegi antiterroristak baliatuz, protestalariak oso gogor hartu eta dozenaka zauritu larri (tartean begiak galdutakoak, eskuak mutilatutakoak...) eragin arren, mobilizazioak bizirik heldu dira 2019ko otsailera. Nola interpretatu Jaka Horien fenomeno berezia, batzuek populismo eskuindarraren eta beste batzuek ezkerreko matxinada berri baten erakusle aurkitzen dutena?

Hona bi lekukotasun. François Ruffin kazetari, zinegile (*Merci Patron*) eta ezkerreko parlamentarioak kontatuko du azaroko larunbat batean bere eskualdean (Pikardian, zenbait biribilgune blokeatzen ari diren Jaka Horiek kontatu diotena: "Nire larunbat horia". Patrick Farbiaz militante ekologista eta altermundialistak "Jaka Horiak dira lehenbiziko masa- mugimendu sozial ekologista" idatzi du *Reporterre* gunean; egunotan plazaratzen du *Jaka Horiak, agiriak eta testuak*.

Nire larunbat horia

FRANÇOIS RUFFIN

"**B**anaka hitz egin, ez nabil este-reoan!". Flixencourteko (Frantziako iparraldean) *mendebaldeko* barrikadan nago azaroaren 17 honetan, jaka horiz inguratua. Eskuinetik, txofer bat larri gida-baimeneko puntuengatik: "Estresatuta bizi gara, beldurrez, hainbeste radar, 80 km-ko abiadurak, familia pila izorratuta". Semeaz ari zait orain: "Zuzenbidea ikasten zuen, abokatu edo epailetarako, baina orain ezin diogu lagundu, ez zaigu iristen... Auchan-en ari da, a zer frakaso". Saiatu naiz esaten frakaso ez dela berea, herrialdetara baizik. Saiatu besterik ez.

Ezkerretik emakume bilo zuriduna, zabor bilketan aritu da txofer, sei ume-ren ama, 1.013 euroko jubilazioa gertatu zaio: "Ogia eta esnea janez bizi naiz, ogia eta esnea... Alaba Troyesen dago, enpresen kudeaketa ikasketetan, ikasle beka gutxitu diote baina alokairua garestitu! Nahiz eta *beste horrek* agindu zuen merketuko zituela. Eta nik ezin lagundu, zeroan nago, hura ikustera joate hutsa gasolina eta peajeetan 100 euro...".

Kexuen kaier ibiltari bat naiz goiz honetan, "apuntatu ezazu" esaten didate, "konta'iezu Parisen". Saiatzen naiz. "Ezin lortuz nabil [kalefakzioarako] gasoila ordaintzeko 200 euro, eta orain kaldera aldarazi nahi didate". "Nire bizilagunak azterketa tekniko pasatu behar izan du, oraingoa, 1.500 euroko konponketa. Kotxea ezin mugitu. Negar egiten zuen". "Eskolan ari nintzen laguntzaile eta kurtso honetan zazpi ordu kendu dizkidate. Hilean 400 eurotan ari naiz, finkotasunik gabe, hoge urte daramatzadan arren".

Denak inguruan pilatzen, bultzaka. "Ez pasa marra horia! Bakoitzak bere txanda, posta bulegoan bezala!". Barre egin dute, nik ere bai. Ondo nago jendetzan blai. Hau da nire lekua, nire egin beharra, jendeon artean.

Facebookeko mezuek txokatu ninduten, hasieran. Gisa honetakoek: "17an ez kontatu nirekin! Ez fatxa horiekin". CGT edo SUDeko burkideenak ziren. "Non ziren jaka horiok lanaren legearen kontrako manifestazioen garaian?

Jubilatuen aldekoetan, soldaten aldekoetan... non? Gasoila ote da inportatu duen bakarra". Ai, ai, ai... ezkerreko esnobismo usain hori, herririk gabe herriak baino gehiago jakite hori...

Ni, nire metodoarekin: lehenik jakin. Entzun. Begiratu. Ulertu, saiatu behintzat. Epaitu baino lehen, ohol-tzatik edo estudio itxitik. Azken hoge urteotan saiatzen gara ez entzuten, ez begiratzen, horko Frantzia horri, periferiakoari, agintetik eta hedabideetatik urrun dagoen horri, sistematikoki deskalkifikatuz: "astapotroa", "arrazista", "populista". Orain, gainera, "*anti-ecolo*".

Eta zer entzun eta ikusi dut nik diputatatu naizen eremuko zazpi barrikadak bisitatuz? Hona nire oharra.

08:00 AMIENS-IPARREKO BIDEGURUTZEA

Oraindik ilun dago. Biribilgunea blokeatzeko motoek ere balio dute. Niretik jaitzita, presaka, adin puska bateko biri galdetu diet: "Zergatik zaudete hemen?". "Flessellestik gatoz". "Bai, baina zerga-

FRANÇOIS RUFFIN
JAKA HORIEKIN BIRIBILGUNE BATEAN.

FRANTZIA HASERRETUA. "MUGIMENDU HONEK IKUSGARRI ETA ENTZUNGARRI BIHURTU DITU GLOBALIZAZIOAREN GALTZAILEAK".

tik?". "A, ez da gasoilagatik bakarrik. Nazka orokor bat da". Horra egun osoan entzun beharko dudana esamoldea [*C'est un ras-le-bol général*].

09:00 FLIXECOURT

Barrikadara iritsi naizenean, Laguna, Scenic edo holako auto handi bat ahalagindu da pasatzen, 76 matrikuladuna (Seine-Maritime). Jaka hori batek kapot gainera jauz eginda *parabrisa* zartatu dio. Nahiko ondo jantzitako gizon gaztea irten eta ausardiaz: "*Partea* egin behar dugu". "Bazenekien ezin zela pasa! Aski huen gaur ez irtetea". "Niri bost". "Diruak

dauzkak hik". "Ikasketak egitea aski zenuen!". Berotu ditu bazterrak honekin.

Bste inkesta hartaz akordatu naiz. Nor dago mugimenduaren alde? Obreiro eta langileetan %78. Goi karguetan %44. Europako itunaz 2005ean egindako erreferendumean izandako baietz eta ezetzetan bezalatsu.

10:00 ABBEVILLE

Lehenbiziko biribilgunean, irteeran, kamionetan jarrita daukate musika ozen, kantu patriotekin: ezer gaiztorik ez baina garbi Front National girokoak. Bestetan baino motzago moztuta daramatzate

hemen ileak, hau da harrera beroa egin ez didaten leku bakarra.

Emakume bat: "Hau da nire bizitzan manifestaziora irten naizen lehenbiziko aldia, 62 urterekin. Duela 15 urte artean iristen zitzaidan ezintasuneko pentsioarekin. Baina orain, ezinean nabil".

Gizon bat: "Ni ere gustora mugituko nintzateke hemendik lan bila, baina ezin, hogeita hamar kilometrotara nago, joan-jina 60 km. Eta gainera Smica kobratzeko [gutxieneko soldata], 1.200 euro, ez da lotsagarria?".

Emakume bat: "Nire bikotekideak autoa aldatu nahi du, bankuak ez dio ema-

ten hilean 1.000 irabazten duelako. Aldiz, Cofidisekoak, horiek bai daude ados. Zer ari zaizkigu? Obreroari ez diotela dirua utzi nahi %2an baina %20an bai?”.

Nolan, 24 urte, aita familiakoa: “La-gunduzko kontratuan ari nintzen, ikas-tetxe batean, eta gauetik goizera eten di-date. Gobernua omen da, esan didate, ez duela nahi. Sutan jarri nau, abandonatu nautelako, eta hamabi gaude horrela, hamabi gazte, formazio handirik gabe-koak, eskola ez zen niretzako, eta itsuan sinesten nuen Errepublikan... Ofizio hori, maite nuen... Eta orain, indar barik utzi naute, prekarizatuta, galduta. Edo bestela dauzkazu lagunak, delinkuen-tzia hortxe dago”.

11:00 FLIXECOURT

Bazter guztietan, ahaztu baitut esatea, “*Macron, démission!*” pankartak edo txalekoetan ‘izorra’i markatzen duen hatza daude. Hori daukate denek, ga-soilarena baino gehiago.

“Guri, lan egin nahi izatekotan, bost urteko esperientzia eskatzen digute.

Haiek, haiek bizi beharko lukete bost urtez Etouvien [Amienseko auzune txi-ro bat] apartamendu txiki batean, Smi-ca kobratuz eta turnoka lan egin minis-tro izan baino lehen...”

“Macronek, hauteskundeetan lehen itzulua irabazi zuenean, luxuzko jate-txean ospatzera zihoala semaforo gorri guztiak saltatu zituen. Eta artean ez zen lehendakari...” “Edouard Philipe, Le Havretik bueltan, 180an zihoan au-topistan”. “Baina zenbat ministrok dau-kate auto elektriko bat?”.

Bi alditan hasi zaizkit etorkinez. “Ca-laisen ordaindu egiten diete baimena, jubilatuta bati entzun diot”. “Hori ez da egia”, zuzendu diot. “Elkarte bateko ordezkari batek esan dit”. Esan diot: “Miserian bizi den jendea da, eta zure barruan ondo dakizu. Kontua ez da txi-roak elkarren kontra borrokan aritzea. Ez dira horiek milaka milioi kostatzen zaizkigunak. Goikoei begira iezaiezu”.

13:00 CAMON

Hemengo barrikada daukate Daours

herriko Roquette patata frijitu lanto-kikoek: “Neuk abiarazi dut –esan dit gazte bixar gutxiko galtza gorridun ba-tek– nik berotu ditut lankideak. Kontua ez da gasolinagatik bakarrik, batez ere gure soldatengatik da”.

Oso sinbolikoa iruditzen zait: greba egiteko orde, gatazka soziala lantoki barruan, gatazka atera dute asfalto gai-nera.

Bistakoa denez, denetik dago mugi-mendu honetan. Ez da purutasun iraul-tzailea. Zertan bilakatuko da bihar?

Baina kontua da gaur, dagoeneko gaur hori existitu dela eta nik sekula ez nuen usteko diputatu izanik horrelako egun bat ikusi behar nuenik, hurbileko abentura hau, motoz korrituz Somme departamenduko errepide hustuetan barrena (ez beti 80 km orduko), hango muino, udazkeneko kolore, urrez mar-gotutako zuhaitz...

Menturaz horixe izan da barrikade-tako jendea ere motibatu duena: zer-bait gerta dadila, azkenean, Frantzia lokartu honetan. ●

Jaka horiak dira lehenbiziko masa-mugimendu sozial ekologista

PATRICK FARBIAS

Jaka horiak azaldu direnean, beste mi-litante askok bezala erreakzionatu dut automatismoz. Metropolietatik begiratuta, *bazterren batetik* ateratako jende hauek kotxearen zibilizazioa defen-ditzen zuten, Le Penek sostengatzen zi-tuen, derrigor izan behar zuten arrazista, sexista eta homofoboak. Biribilgune, pea-je eta komertzialguneetako parkinetan biltzen zirenok, zergen kontrako antzina-ko matxinaden tradizioan, ezin zuten zer ikusirik eduki nik XX. mendeko askapen mugimenduen gramatikarekin ikasitako aldaketa sozialarekin. Jende “zuriok” [*pe-tits blancs*] hain ziren Trumpen jarraitzaile-entzakoak ezen eta erabat urruneko egiten baitzitzaizkidan.

Alabaina, militante ekologista gaz-teekin hitz egiten hasita, ohartu nintzen

okerreko bidetik nindoala, jokatzu beste burgesok –zehazki eskuin zein ezkerre-ko idazle horiek– bezala, matxinoak ka-rikaturizatuz mozkor koadrila batzuen pareko...

Piztu zitzaidan mugimendu sozial harrigarri hau jarraitu eta ikertzeko nahia, baina baita ere laguntzeko eta bere baitan inplikatzekoa. Berresten baitzuen 2017ko hauteskundeetako olatu *degagista* [*dégage*: zoaz pikutara] baina baita 2016an El Khomri legearen kontrako mugimendua, batik bat Nuit Debout esperientziarekin eta plazen okupazioekin.

Eta jaka horien artean zera ikusten nuen edozein biribilgune, parking edo peajetan... *ezer gabe dauden* jendeen haserrea, ikusezinena, hitz batez, ma-

txinada bat era gordin baina efikazean adierazia. “Aski” esaten zuten, urte luzez bultzaka amildegiraino eramane dituela-ko etekin ekonomikoetan oinarritu eta beraien bizkar eraikitako sistema ase ezin batek, luzaz ez ikusia egin edo za-borra bailiran tratatu dituztelako uga-zabek, bankariek, politikariek eta gober-nuko burokratek, agintean egon diren partidu guztietakoek.

Jendeok matxinatzen ziren aldarrika-tuz kendu zaien herri subirautza. Mugi-mendu honek ikusgarri eta entzungarri bihurtzen zuen globalizazioaren galtzaile-entzakoak, langile txiroena, B eta C kategorietako funtzionarioena, erizai-nena, zainketa langileena, jubilatuen-a, familia monoparentaletako amena, zo-rretan itotako nagusi txikiena, autono-

moena, txofer uberizatuena, prekarioena, langabeena...

Baina bitartekaritza orori ezetz esan eta hitza beraiek hartuz, zakurren ipurdiko biribilguneetan bezala telebistetako platoetan, eta beren buruak organizatu eta politizatuz betiko organizazioetatik aparte, matxino berriok uko egin zioten ezarria zitzaizen biktima papera jokatzeari, inork agintzeari uko eginda bihurtuz beren eta ondorioz gure etorkizunaren aktore politiko saihestezinak.

Ia gertatu ezinezkoa zen gertakizun honen jatorria kontatu beharra zegoen, interpretazioetatik harago, jakin gabe 2018ko abenduaren ostean zertan bukatuko duen. Horregatik idatzi dut liburu bat matxinadaren lehenbiziko hilabeteetako agiri eta testuak bilduz. Urgentziazkoa zitzaidan idaztea, erakustea jaka horiak direla lehenbiziko masa mugimendu sozial ekologista. Frantzia haserretu honek mahaigaineratzen ditu ekologia politikoaren gai funtsezkoenak: garraioekiko menpekotasuna, hirigintzaren mailakatzea bere gentrifikazioarekin txiroenak hiriguneetatik kanporatuz, energia-prekariotasuna, aberastasunen banaketako berdintasun eza. Produzioa bera jartzen du auzitan, ondasunen zirkulazioari eta kontsumoari erasoz. Ohartu barik, kontsumismoaren ideologia jarri du krisian, hein batean blokeatuz azaro amaieran *Black Friday* eta Eguerrien bezperan zentro komertzialak.

Txirotutako lurraldeetan sustraitu diren jaka horiek uko egiten diote bizimodu zaildu horri, eta aldarrikatzen dituztenean ekonomiaren eta jardueren ber-hurbiltzea [*relocalisation*], zirkuitu laburrak, hurbilekotasuna... auzitan jartzen dute metropolizatzearen eta gentrifikazioaren logika. "Herrian lana, herrian bizi" [*Vivre et travailler au pays*] aldarri-

katzen dute 70eko hamarkadako erre-gionalistek eta ekologistek bezala. Jaka horiak superbibentzia ekologikozko mugimendu bat dira, kapitalismoak ezarri nahi duen joeraren kontra, kanporatzearen kontra: lur lapurrek espulsatzea baserriarrak, deslokalizazioengatik espulsatzea obreroak, beren etxebizitzetatik espulsatzea maizterrak edo etxe jabe txikiak beren zorrak ordaintzeko gai ez direlako, herri txiki eta ertainetatik biztanleak espulsatzea zerbitzurik eta komertzio txikirik gabe lagata, lurraldeetatik multinazionalak baliabide naturalak eta lehen gaiak espulsatzea...

Baina mugimendu hau bere funtzionatzeko eran ere sozial ekologista da. Subjektu autonomo bat sortzea, bitartekari guztiez (alderdi, sindikatu, elkarte) mesfidatu eta bere beharren araberrako agenda propio bat ezartzea, funtsean komunalista da lekuan eraginez eta globalean pentsatuz. Mugimenduaren autonomia, auto-eraketarako tresna digitalen

erabilera masiboa, bozeramaile hautatu eta zehatzik ez edukitzea, ekintzen dinamika aurreikusitakoa... gogorarazten digute Murray Bookchinnek teorizatutako munizipalismo libertarioa eta ekologia soziala. Oroitarazten dute ZADetako antolaketa. Biribilguneetan bizi den anaitasun eta ahizpatasun giro hori, elkarri laguntze hori, elkarri 'gu' izatearen aitortzak ematen duen poz hori, zeinetan emakumeen rola oinarritzakoa den... ikasgai hori ez da etorkizunean galduko, edozer gertatzen dela ere.

Ekologia politikoarentzako jaka horiak aukera bat dira. Behartzen gaituzte eten bat egitera logika *mainstream* nagi batekiko, urrats txikiak eta hazkunde berdearen eko-zuriketarekiko. Posible da bestelako ekologia bat, herrikoia. Hitzordua jarri digu Commercy herrian, Bure [zabortege nuklear baten kontrako ZAD famatuaren herria] inguruan, zeinetako jaka horiek deitu baitute urtarillaren 26 eta 27rako batzarren Batzarra. ●

ZINKUNEGI OPTIKA

Hernani 23 · 20004 Donostia
T. 943 420 624
info@zinkunegioptika.com
www.zinkunegioptika.com